

**Türkiye Cümhuriyetile Çekoslovakya Hükûmeti arasında aktedilen uzlaşma,
hakem ve adli tesviye mukavelenamesinin tasdiki hakkında kanun**

(Resmî Gazete ile neşir ve ilân: 5/VIII/1931 - Sayı: 1865)

No.
1887

Kabul tarihi
25 - VII - 1931

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyetile Çekoslovakya Cümhuriyeti arasında 17 mart 1931 tarihinde Ankarada imza edilmiş olan adli tesviye, hakem ve uzlaşma mukavelesi ve merbutu protokol kabul edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — İşbu kanunun icrasına Hariciye vekili memurdur.

29 temmuz 1931

**TÜRKİYE İLE ÇEKOSLOVAKYA ARASINDA MÜNAKİT ADLİ TESVİYE, HAKEM VE
UZLAŞMA MUKAVELENAMESİ**

Türkiye Reisiümhuru
ve

Çekoslovakya Reisiümhuru

İki memleketi birleştiren dostluk bağlarını kuvvetlendirmek ve beynelmilel ihtilâfların halli için muslihane vasıtaların kullanılmasına hadim olmak arzusuile,

Bir adli tesviye, hakem ve uzlaşma mukavelenamesi aktine karar vermişler ve bu maksatla murahhasları olarak;

Türkiye Reisiümhuru Hazretleri:

Türkiye Cümhuriyeti Hariciye Vekili ve İzmir Mebusu Doktor Tefvik Rüştü Beyefendiyi

Çekoslovakya Reisiümhuru Hazretleri:

Çekoslovakya Cümhuriyetinin Türkiyedeki Fevkalâde Murahhas ve Orta Elçisi Mösyö Milos Kobr'u

memur etmişlerdir.

İşbu murahhaslar usulünde görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır.

Madde — 1

Âkitler, Türkiye ile Çekoslovakya arasında baş gösterip münasip bir müddet zarfında alelâde diplomasi yollarile halledilememiş olan her hangi mahiyette bütün ihtilâfları işbu mukavelenamede tesbit edilen şerait dahilinde ya Beynelmîlel Daimî Adalet Divanının veya bilhassa teşkil edilecek bir hakem mahkemesinin hükmüne arz etmeği ve yahut bu ihtilâfları aşağıda derpiş edildiği üzere bir uzlaşma teşebbüsü mevzuu yapmağı teahhüt ederler.

İşbu muahede hükümleri muahede tarihine tekaddüm eden ve maziye ait bulunan vakıalardan mütevellit ihtilâflara tatbik olunmaz.

Âkitler arasında mer'i diğer ukut ile halleri için hususî bir usul derpiş edilmiş olan ihtilâflar, işbu ukut ahkâmma göre halledilecektir.

Madde — 2

Âkitlerin mütekabilen bir hakkın ret veya inkârı iddiasında buldukları ihtilâflar ve bilhassa aşağıda yazılı mevzulara taallûk eden her türlü ihtilâf Âkitlerden birinin talebi üzerine Beynelmîl Adalet Divanının kararna arz edilecektir:

- a) Âkitler arasında aktedilen bir muahedenin tefsiri,
- b) Her hangi bir hukuku düvel meselesi,
- c) Sübutu halinde beynelmîl bir taahhüdün nakzını tazammun edecek olan her hangi bir vakanın hakikate mukareneti,
- d) Böyle bir nakziaht halinde edası lâzım gelen tazminatın nevi ve şumulü.

İşbu hükümler, Âkitlerden birinin rey ve mütaleasma göre hukuku hakimiyet ile alâkadar bulunan ihtilâflara ve ne de Âkitlerden birinin rey ve mütaleasma göre kendi salâhiyeti münhasırasına taallûk eden ihtilaflara tatbik olunmazlar.

Madde — 3

İkinci maddede zikredilen hallerde ihtilâfın Beynelmîl Daimî Adalet Divanı yerine bilhassa teşkil edilecek bir hakem mahkemesine arz edilmesine karar vermek hususunda Âkitler serbestirler.

Madde — 4

Bir ihtilâfın ikinci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında münderiç neviler cümlesinden olup olmadığını tayin hususunda Âkitler arasında görüş farkı tahaddüs ederse bu meseleyi mütekaddime Beynelmîl Daimî Adalet Divanı tarafından veyahut üçüncü madde mucibince Âkitler bir hakem mahkemesine müracaatta mutabık kalmışlarsa işbu hakem mahkemesi tarafından karar altına alınacaktır.

Madde — 5

Aralarında hakeme müracaat lüzumu hasıl olunca Âkitler, ihtilâfın mevzuu ile riayet olunmasını istedikleri usul ve kavaidi tazammun eden ayrı bir tahkimname tanzim edeceklerdir. Şayet Âkitler bir hakem mahkemesine müracaat edeceklerse tahkimnamenin tanzimi hususunda mümkün mertebe beynelmîl ihtilâfların muslihane halli hakkındaki 18 teşrinievvel 1907 tarihli Lâ Hay mukavelenamesi hükümlerini nazarı itibare alacaklardır.

Tahkimname, bir protokol imzası veya nota teatisi suretile tanzim edilecektir.

Tahkimname münderecatını tefsir hususunda Beynelmîl Daimî Adalet Divanı veya halin icabına göre hakem mahkemesi salâhiyettar olacaktır.

Âkitlerden birinin diğerine ihtilâfını adli tesviye veya hakem tarikile halli talebini tebliğ ettiği gündenden itibaren iki ay zarfında tahkimname mevadî hakkında uyuşulamadığı takdirde her Âkit, bir istida ile Beynelmîl Daimî Adalet Divanına müracaat edebileceklerdir.

Madde — 6

İkinci maddede zikredilmeyen bütün ihtilâflar Âkitlerden birinin talebi üzerine uzlaşma usulüne tabi tutulacaktır. Maahaza, Âkitler, ikinci maddede zikredilen bütün ihtilâfları Beynelmîl Daimî Adalet Divanına veya bir hakem mahkemesine müracaattan evvel aralarında anlaşarak uzlaşma usulüne tabi tutmakta muhtar olacaklardır.

Madde — 7

Altıncı maddede zikredilen usul ve muamele için Âkitler bir Daimî Uzlaşma Komisyonu teşkil edeceklerdir.

Komisyon beş âzadan mürekkep olacaktır. Âkitlerden her biri istediği bir âzayı tayin edecek ve

diğer üç âzayı aralarında mutabık kalarak intihap edileceklerdir.

Bu üç âza, Âkitlerin tebaasından bulunmamak, onların ülkesinde daimî ikametgâhları olmamak hizmetlerinde bulunmamak ve bulunmamış olmak lâzımdır. Âkitler aralarında anlaşarak bu üç âzadan birini komisyon reisi intihap ederler.

Âkitlerden her biri, Uzlaşma Komisyonunda bir usul ve muamele cereyan etmemiş veya bu bapta bir talep vuku bulunmamış olduğu takdirde, her vakit, kendi komiserini tebdile salâhiyettardır. Bundan başka, müştereken intihap olunan üç komiserden biri veya bir kaçını için vermiş olduğu intihap muvafakatini, aynı şart dahilinde, geri alabilir. Bu suretle münhal kalacak yerler derhal doldurulur.

Âkitlerden birinin bir ihtilâfı Daimî Uzlaşma Komisyonuna tevdi ettiği tarihten itibaren on beş gün zarfında, işbu ihtilâfın tetkiki için, her bir Âkit Daimî Uzlaşma Komisyonundaki komiserini bu işte ihtisası olan diğer bir kimse ile istihlâf ettirebilecektir.

Bu hakkı kullanan Âkit keyfiyeti derhal diğer Âkide tebliğ edecek ve bu Âkit de şu takdirde tebliği aldığı tarihten itibaren on beş gün zarfında aynı veçhile hareket etmekte muhtar olacaktır.

Daimî Uzlaşma Komisyonu, işbu mukavele tasdiknamelerinin taatisini takip edecek altı ay zarfında teşkil edilecektir. İnhilâl edecek âzalıklara, en kısa bir müddet zarfında, tayinler için tesbit edilen usul dairesinde yeni âzalar intihap olunacaktır.

Tasdiknamelerin taatisini takip eden altı ay zarfında birlikte intihap edilecek âza tayin edilmemiş olur ve yahut komisyonda vuku bulacak münhaller inhilâl gününden itibaren üç ay zarfında doldurulmamış bulunursa lâzım gelen tayinlerin ierası, Âkitler arasında diğer bir ihtilâf mevcut olmadıkça, İsviçre Konfederasyonu reisinden rica edilecektir.

Madde — 8

Daimî Uzlaşma Komisyonu Âkitlerden birinin talebi akabinde işe başlar. Bu talep komisyon reisine ve aynı zamanda diğer tarafa tebliğ olunacaktır. Bu halde komisyonu en kısa bir müddette içtimaa davet etmek reise aittir.

Âkitler her halde ve her veçhile komisyon mesaisini teshil ve bilhassa salâhiyettar makamlarının ona tam muzaheretini temin etmeği taahhüt ederler. Âkitler kendi arazileri üzerinde komisyonun şahit ve ehlihibre celp ve istima ve mahallinde tetkikat iera edebilmesi için icap eden bütün tedbirleri alacaklardır. Komisyon bu hususun ierasını birlikte seçilecek bir veya bir kaç âzaya tahmil edebilir.

Madde — 9

Daimî Uzlaşma Komisyonu bizzat intihap edeceği yerde toplanacak ve münasip gördüğü takdirde her zaman başka yere nakledebilecektir.

Komisyon bir kalem teşkil edebilir; komisyon bu kaleme Âkitler tebaasından memur tayin ederse iki tarafın müsavi şekilde temsil edilmesini temin edecektir.

Madde 10 —

Daimî Uzlaşma Komisyonu, bütün âzaları usulüne tevfikân davet edilmedikçe ve lâakal birlikte intihap edilmiş bütün âzalar hazır bulunmadıkça karar veremez.

Kararlar ekseriyeti âra iledir. Reylerde tesavi olursa reisin reyi racihtir.

Madde — 11

Mesaisinin hitamında komisyon cereyanı halitesbit eden ve komisyon nazarmında ihtilâfın haliline medar olacağına hükmedilen teklifleri ihtiva ediyen bir rapor tanzim edecektir. Tâ ki bu yolda teklifler dermeyanı hususî ahval dolayısıyla komisyonea münasip görülmemiş olsun.

Bu rapor, talebin komisyona arz edildiği tarihten itibaren altı ay zarfında tanzim edilmek lâzımı-

dır. Maahaza Âkitler bilittifak bu müddeti uzatmakta veya komisyon mesaisine başlamadıkça bu müddeti kısaltmakta muhtardırlar. Rapor üç nüsha olarak tanzim edilecek ve birer nüshası Âkitlere tevdi olunacak ve üçüneüsü de komisyonun evrakı meyanında kalacaktır.

Âkitler komisyonun vermiş olduğu filî ve hukukî mülâhazalara tebaiyetle mükellef değildirler. Fakat komisyon raporunda kendi vesayasını ve vardığı netayiei kabul edip etmedikleri hususunda fikirlerini beyan için iki tarafa bir mühlet tayin edebilir.

Âkitler, evvelece yekdiğerinin reyini almaksızın raporu neşretmemegi taahhüt ederler.

Madde — 12

Âkitlerden her biri kendi tarafmdan tayin edilen âzanın maaşını ve birlikte intihap olunan âza maaşlarının nisfını deruhde edecektir.

Âkitlerden her biri kendi tarafından yapılan masarifi ve daimî uzlaşma komisyonunca müşterek olduğu tesbit edilen masrafların yarısını deruhde eyliyecektir.

Madde — 13

Balâdaki hükümler kaydi ihtirazisi altında olarak, daimî uzlaşma komisyonu kendi usul ve muamelesinde mümkün mertbe beynelmilel ihtilâfların muslihane halline müteallik 18 teşrinievvel 1907 Lâ Hay mukavenamesi ahkâmını tatbik edecektir. İhtilâf halinde komisyon karar verecektir.

Madde — 14

Beynelmilel Adalet Divanı, hakem mahkemesi veya daimî uzlaşma komisyonu huzurunda dava ve muamele cereyan ederken Âkitler, hükmün infazına veyahut daimî uzlaşma komisyonunca teklif edilen tesviye suretlerine hâlel getirecek mahiyette olan her hangi bir tedbir ittihazmdan tevakki etmeği taahhüt eylerler.

Madde — 15

İşbu mukavele tasdik edilecektir. Tasdiknameler en kısa bir müddet zarfında Prağda teati edilecektir.

Mukavele, tasdiknamelerin teatisinden bir ay sonra meriyete girecektir.

Mukavele, tasdiknamelerin teatisi tarihinden itibaren beş sene için aktedilmiştir. Bu müddetin hitamından lâakal altı ay evvel mefsubiyeti ilân edilmezse beş senelik yeni bir müddet zarfında meriyette kalacak ve temdit şekli bu tarzda devam edecektir.

İşbu mukavenemenin hitamı sırasında bir uzlaşma veya adlî tesviye ve yahut hakem usul ve muamelesi cereyan etmekte bulunuyorsa mezkûr usul ve muamele işbu mukavele veyahut Âkitlerin onun yerine ikame edecekleri her hangi bir mukavele ahkâmına tevfikân seyrini takip eyliyecektir.

Balâdaki mevadı tasdik etmek üzere isimleri yukarıda zikredilen murahaslar işbu mukavenemeyi imza eylemişlerdir.

Ankarada iki nüsha olarak 17 mart 1931 tarihinde tanzim kılınmıştır.

Dr. T. Rüştü

M. Kobr

NİHAİ PROTOKOL

1 — Âkitler, tahaddüs eden ihtilâfta diğeri bir Devletin bir menfaati alâkadar olsa dahi işbu mukavelenamenin aralarında tatbik edileceğini beyan ederler.

2 — Tereddüt halinde işbu mukavelenamenin hükümleri, ihtilâfın tahkim veya adli tesviye suretile halli lehinde tefsir edilecektir.

Ankara : 17 mart 1931

Dr. T. Rüştü

M. Kobr

<i>Cümhuriyet Reislğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	26 - VII - 1931 ve 1/119
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhuriyet Reislğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	29 - VII - 1931 ve 4/450
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 2 62 3 196,354,385,388,389:391